

Toxické látky z plastů mají v těle pracovníci s odpady i delegáti OSN, ukazuje nová studie, na které pracovali i Češi

14.8.2025 - | Arnika

Studie odhalila v tělech všech testovaných desítky toxických sloučenin, jako jsou ftaláty či zpomalovače hoření. Našly se u pracovníků v Keni a Thajsku, ale i u vysoce postavených delegátů a úředníků OSN.

Výsledky byly zveřejněny na jednání o globální úmluvě o plastech v Ženevě. Studie tak přináší další pádný argument, proč musí budoucí úmluva regulovat plasty v celém jejich životním cyklu, nikoliv se zaměřovat pouze na odpad. Její zjištění jsou přímým vzkazem vyjednavačům: problém plastového znečištění není jen estetickou záležitostí špinavých pláží, ale představuje přímou a všudypřítomnou hrozbu pro lidské zdraví.

Metodika studie byla založena na využití speciálních silikonových náramků, které účastníci nosili po dobu pěti dnů. Tyto náramky dokáží efektivně zachytávat široké spektrum látek z okolního prostředí, a poskytují tak přesný obraz o tom, jakému koktejlu sloučenin je člověk vystaven. Vědci se zaměřili na 73 běžných toxických látek ze šesti různých skupin, mezi nimiž nechyběly endokrinní disruptory jako ftaláty a bisfenoly, bromované zpomalovače hoření, polycyklické aromatické uhlovodíky (PAU) či UV stabilizátory. Do studie byli zapojeni jak lidé, kteří přicházejí do každodenního intenzivního kontaktu s plasty – tedy pracovníci s odpadem a v recyklačních zařízeních v Keni a Thajsku –, tak pro srovnání i administrativní pracovníci a skupina „globálních účastníků“, složená z delegátů a úředníků.

OSN, včetně vedoucí vyjednávacího týmu na jednáních v Ženevě a ministra životního prostředí Dánska jako předsednické země EU.

Výsledky jsou o to znepokojivější, že expozici se nevyhnul absolutně nikdo. V náramku každého jednotlivého účastníka studie byla nalezena směs látek ze všech šesti sledovaných skupin. Potvrzily se však předpoklady o míře zátěže. Srovnání jasné ukázalo, že pracovníci manipulující s plastovým odpadem čelí mnohem vyššímu riziku. Jsou vystaveni jak většímu počtu různých látek, tak jejich vyšším koncentracím. Konkrétně v Keni byl každý takový pracovník vystaven nejméně 30 různým sloučeninám, v Thajsku pak minimálně 21. Pro srovnání, u úředníků OSN, včetně diplomatů, se našlo minimálně 26 různých sloučenin. To neznamená, že by na tom byli hůře, ale to, že jejich životní styl (například mezinárodní cestování, pobyt v různých hotelích, konferenčních centrech atd.) je vystavuje širší paletě různých druhů látek, i když v mnohem nižších koncentracích. Naopak pracovník s odpady je vystaven o něco menšímu počtu jednotlivých látek, ale zato v mnohonásobně vyšších a nebezpečnějších koncentracích, protože je v neustálém a intenzivním kontaktu se zdrojem znečištění.

Vůbec nejvyšších koncentrací ve všech skupinách dosahovaly ftaláty, nechvalně proslulé látky schopné narušovat hormonální systém, které jsou spojovány s neplodností či zvýšeným rizikem rakoviny. U pracovníků s odpady byly zároveň naměřeny vyšší koncentrace rakovinotvorných polycyklických aromatických uhlovodíků (PAU), které vznikají hlavně při spalování plastů anebo během jejich výroby.

„Studie ukazuje, že takzvaná neviditelná zátěž z plastů už není neviditelná – máme jasné důkazy a nesmíme ji dál přehlížet. V sázce není jen zdraví lidí, ale i stabilita celých ekosystémů. Silná a kvalitní globální plastová úmluva může tento trend zvrátit a zároveň přispět k řešení trojité planetární krize i k návratu pod bezpečnou mez chemického znečištění,“ říká spoluautorka studie Nikola Jelínek z Arniky.

Tato zjištění by měla mít zásadní dopad na debatu o tzv. cirkulární ekonomice. Ukazují, že pouhá recyklace plastů problém neřeší, ale naopak může vést k dalšímu šíření nebezpečných látek a jejich přenosu do nových výrobků, čímž se toxicní kruh uzavírá. „Většina látek v plastech není regulována současnými mezinárodními dohodami. Vzhledem k tomu, že tyto sloučeniny překračují státní hranice bez jakékoliv kontroly, samotné vnitrostátní politiky nemohou plastovou krizi vyřešit. Kontrola nebezpečných látek proto musí být zásadní součástí globální úmluvy o plastech,“ zdůrazňuje Sara Brosché, vědecká poradkyně sítě IPEN a hlavní autorka studie.

Skutečnost, že toxicné látky vstupují do našich těl bez našeho vědomí a souhlasu, představuje i vážný etický a lidskoprávní problém. Tento stav trefně komentoval Dr. Marcos A. Orellana, Zvláštní zpravodaj OSN pro toxicné látky a lidská práva, který se studie rovněž zúčastnil: „Každý člověk má právo na tělesnou integritu. Znečišťovatelé plasty toto právo narušují šířením látek, které se nyní nacházejí po celé planetě. Navíc někteří lidé, protože žijí v těsné blízkosti zařízení na výrobu plastů nebo pracují s plastovým odpadem, trpí neúměrnou zátěží. Standardy lidských práv nabízejí každému jednotlivci záruku, že nikdo nebude zasahovat do jeho těla bez jeho souhlasu. Rostoucí plastifikace naší planety tuto záruku marší.“

Výsledky studie by měly být pro vyjednavače v Ženevě jasným signálem. Ochrana lidského zdraví a životního prostředí vyžaduje přijetí silné a právně závazné úmluvy, která se zaměří na zdroj problému – tedy na omezení výroby plastů a zákaz nejnebezpečnějších látek v nich. Jakékoli jiné řešení bude jen oddalováním nevyhnutelné krize s nedozírnými následky pro nás i budoucí generace.

(Pro více informací kontaktujte tiskového mluvčího Arniky Luboše Pavloviče, Tato e-mailová adresa je chráněna před spamboty. Pro její zobrazení musíte mít povolen Javascript., +420 606 727 942)

[http://arnika.org/o-nas/tiskove-zpravy/toxicke-latky-z-plastu-maji-v-tele-pracovnici-s-odpady-i-delegati
-osn-ukazuje-nova-studie-na-ktere-pracovali-i-cesi](http://arnika.org/o-nas/tiskove-zpravy/toxicke-latky-z-plastu-maji-v-tele-pracovnici-s-odpady-i-delegati-osn-ukazuje-nova-studie-na-ktere-pracovali-i-cesi)